

רבי אליעזר אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות (בלא ראייה) דיה שעתה. [מעשה ועשה רבי כר"א. לאחר שנוכר שרבים חולקים עליו אמר: כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק, כיון שלא נאמרה הלכה כחכמים בהחלט. עפ"י גמרא ו:]. וע"ע פרטים להלן ט: במה אמרו דיה שעתה – בראייה ראשונה, אבל בשניה – מטמאה מעת לעת, מלבד אם ראתה הראשונה באונס, שאז אף השניה דיה שעתה.

דפים ז – ח

יג. באלו דברים הלכה כרבי אליעזר במחלוקתו עם חכמים ובאלו אין הלכה כמותו?

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר בארבע; בארבע נשים שדיין שעתן. במקשה לילד, שאם שפתה מעת לעת וראתה דם – הריהי זבה ואין תולים הדם בולד. בזב וזבה שבדקו עצמם ביום ראשון וביום שביעי ומצאו טהור, ובשאר הימים לא בדקו – הרי אלו בחזקת טהרה. ובדין אחורי כלים שנטמאו במשקים, מטמאים את המשקים אפילו חולין ואינם פוסלים את האוכלים אפילו של תרומה. [ורבי יהושע אמר שפוסלים אוכלי תרומה. וישנה דעה שאחורי הכלים מטמאים רק משקים של תרומה ולא חולין (כן אמר שמעון אחי עזריה בטהרות ה,ז עפ"י הרא"ש שם והר"ש בטבול יום ב,ב. והרמב"ם פירש שאינו חולק על ר"א)].

ואמרו שלא אמר שמואל אלא בסדר טהרות אבל בשאר סדרים פסק שמואל כר"א כגון לענין צירוף סל לחלה, ועוד יש הרבה. ואולם הוכיחו שרבי אלעזר (בן פדת) פסק כרבי אליעזר בארבע מקומות בכל הש"ס, מלבד במקומות שגם חכם אחר נקט כר"א, שיש ופסק רבי אלעזר הלכה כמותו [כגון לענין אחות יבמתו קטנה הנשואה לו, מלמדים אותה למאן; הבהלה בתפילה, בהודאה].

א. הרשב"א נקט (בהדושי ובשו"ת ח"ו סט. וכן צדד בח"ו שנו) הלכה כשמואל שבשאר סדרים יש והלכה כר"א, וכן הביא מרבנו חננאל. ואילו באור-זרוע (ח"א תרסח) וכן מפשט דברי הריב"ש (פג קכה) משמע שכן היא מסקנת הגמרא, שבכל הש"ס אין הלכה כר"א מלבד בארבע. ואולם יש מקומות שפסקו בגמרא בפירוש כר"א, ובאותם מקומות נוקטים אנו כן להלכה (עפ"י סדר תנאים ואמוראים. ע' למשל כתובות סא: ע"ז לא).

וכן במקום שפרשו בגמרא את דברי ר"א ונשאו ונתנו בדבריו, יש שנקטו ראשונים להלכה כדבריו (ע' רמב"ם ומ"מ שביית עשור ג,ה, וכן דעת הר"ף והרא"ש פ"ח דיומא לפסוק כר"א. ואולם רי"ף גיאות וסמ"ג ור"י פסקו כחכמים, וכן חשש לשיטתם הב"ח (או"ח תריג), דלא כשאר פוסקים).

ומאידך מצינו שאמורא מסוים פסק הלכה כר"א ואין אנו נוקטים כן משום שאין הלכה כר"א אלא בארבע (ע' בשו"ת עונג יום טוב קעד ד"ה ועוד נראה. וע"ע כס"מ בכורים ז,יב).

כסתם משנה כרבי אליעזר, משמע ברשב"א שאעפ"י אין הלכה כמותו אלא בשאר סדרים לשמואל. ואילו בדעת הריב"א יש מקום לומר שהלכה כר"א. וע' גם באלה רבה ידים ג,ב שפירש דברי חכמים שם שאין דנים ק"ו ד"ת מד"ס שהיא דעת רבי אליעזר. ושם נפסק כחכמים.

יש מי שכתב שאין הלכה כתלמידי רבי אליעזר אלא בשמונה מקומות (מבוא התלמוד, בסופו).
ב. כנוכר, הלכה כר"א שהסל מצרף את הלחם לחיוב חלה. (ע"ע בפרטות בפסחים מח). יש אומרים שלא אמר ר"א אלא לחומרא, לצרף הכל לשיעור חיוב, אבל לכתחילה נכון שיעור הככרות זב"ז כדי להפריש מן המוקף (עפ"י תוס' לעיל ז. וכן דעת רש"י בתשובה ובפסקיו ורבנו תם (ע' מחזור ויטרי סי' לו ובספר המנהיג דיני חלה) וראבי"ה (ח"א קסו), תשובות מהר"ם ב"ב (כהנא ח"א קכב), יראים (קפג)

ועוד. וכתבו אחרונים לנהוג כן לכתחילה, כשאין שיעור חיוב בכל אחת. ע' משנ"ב תנו סק"ו ובשעה"צ. וע"ש בבאה"ל לענין בליטת הלחמים חוץ לכלי ולענין כיסוי במפה). ויש אומרים שאין צריך נגיעה אלא די בצירוף בכלי אחד (וכן נהג מהר"ם מרוטנבורג וכתב שבכל צפרת נוהגים כן, וכדעת ספר התרומות – ע' בשו"ת מהר"ם ב"ב (קרימונא כא) שכב).

וי"א שאם יש שיעור חיוב בכל אחד [או אפילו רק באחד מהם. ש"ך], אין צריך צירוף סל ולא נגיעה אלא די ששניהם מונחים לפניו (עפ"י רא"ש; שו"ע יו"ד שכה, ב; רמ"א או"ח תנו, א. ואם הם נתונים בכלים נפרדים, צריך לקרב הכלים להדדי ושהיו פתוחים מלמעלה. משנ"ב שם סק"ו).

דף ח

יד. שרף עצי הקטף, מה דינו לענין ערלה ולשביעית?

רבי אליעזר אומר: המעמיד (את החלב לעשות גבינה) בשרף ערלה – אסור. וחכמים חולקים וסוברים שאין השרף בגדר 'פרי' ומותר. לפי אפשרות אחת בדברי רבי זירא (כפרש"י ותוס' וריטב"א), לא נחלקו אלא בקטף העץ עצמו, אבל שרף הפרי אסור אף לחכמים [וכמו שאמר רבי יהושע: שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העליון, בשרף העיקרין – מותר. בשרף הפגים – אסור מפני שהוא פרי]. ולפי אפשרות אחרת לא נחלקו חכמים אלא באילן העושה פירות, אבל באילן שאינו עושה פירות מודים שקטפו זהו פריו [ורבי שמעון חולק וסובר שאף זה מותר]. כן סובר רבי זירא. ואילו רבי יוחנן ורבי פדת סוברים שגם באילן שאינו עושה פירות חכמים מתירים.

ומבואר בסוגיא שמחלוקתם שייכת גם לענין שביעית; לר"א הקטף יש לו שביעית (שצריך להפקירו ואסור לעשות בו סחורה) וביעור. ולחכמים ורבי שמעון דינו כעץ עצמו.

א. לדעת רבי יוסי (בב"ק קב), שביעית נוהגת בעצים, ולדבריו ודאי הקטף יש בו שביעית. אבל לחכמים אין שביעית נוהגת בעצים. ואעפ"י שהקטף הנאתו וביעורו שוה וברדין היה שתנהג בו שביעית, אך הואיל ואינו אלא לחלוח העץ בטל הוא אגב העץ. ור"א סבר שהנאתו נחשבת והריהו פרי (עפ"י תוס').

ב. יתכן שלדעת רבי פדת מתירים חכמים אפילו בשרף הפגים, [ולא אמר רבי יהושע אלא 'שמעתי', אבל הוא עצמו אינו סובר לחלק אלא מתיר הכל] (כן צדדו בתוס' ד"ה בקטפא). וי"א דוקא בשביעית סובר ר' פדת כן, אבל בערלה מודה שאסור [אם משום ריבוי 'את' הטפל לפרי, או מדרבנן] (עפ"י ר"ש שביעית ז,ו).

ג. יש אומרים שרבי זירא סובר שבשביעית שרף העץ אסור אף לחכמים ולא התירו אלא בערלה, כי לענין שביעית אין צריך 'פרי' והיא נוהגת גם במאכל בהמה (עפ"י ר"ש שביעית ז,ו).

ד. הרשב"א מפרש הסוגיא בענין אחר, ולדבריו שרף הפגים לדברי הכל אסור, כעדות רבי יהושע. ומחלוקת האמוראים היא בשרף שאינו עושה פירות, האם מודים בזה חכמים לר"א אם לאו. וכתב שלהלכה יש לנו לנקוט כסתם משנה בשביעית ששרף אילן שאינו עושה פירות כגון אילן קטף – אסור [אם משום שהלכה כרבי זירא, או אפילו אם הלכה כריו"ח יש לנו לנקוט בדבר זה כרבי אליעזר מפני שסתם משנה כמותו]. וכן נקט בדעת הרמב"ם.